

Kuczmany (*Diptera: Ceratopogonidae*) z Wigierskiego Parku Narodowego

Biting midges (*Diptera: Ceratopogonidae*) from the Wigry National Park

PATRYCJA DOMINIAK¹, RYSZARD SZADZIEWSKI²

Uniwersytet Gdański, Katedra Zoologii Bezkręgowców, Al. Marszałka Piłsudskiego 46, 81-378 Gdynia; e-mail: ¹pdominitrox@interia.pl, ²szadz@ocean.univ.gda.pl

ABSTRACT: Preliminary faunistic studies on biting midges of the Wigry National Park (NE Poland) were carried out in 2005 and 2006. 47 species were recorded of the following genera: *Atrichopogon* (7), *Bezzia* (2), *Brachypogon* (2), *Clinohelea* (1), *Culicoides* (6), *Dasyhelea* (8), *Forcipomyia* (9), *Kolenohalea* (1), *Palpomyia* (6), *Phaneobezzia* (1), *Schizohalea* (1), *Serromyia* (3 species). Most of them are new to the fauna of the Wigry National Park. In Poland *Dasyhelea dampfi* KIEFFER, 1925, *Dasyhelea similaris* REMM, 1972 and *Dasyhelea stackelbergi* REMM, 1993 are only known from this area.

KEY WORDS: *Diptera*, *Ceratopogonidae*, faunistic, Wigry National Park, NE Poland.

Kuczmany to drobne muchówki występujące we wszystkich regionach świata. Larwy większości gatunków spotyka się w różnego typu siedliskach wodnych i ziemnowodnych, ale niektóre z nich rozwijają się także w gniazdach mrówek, gnijących grzybach i szczątkach roślinnych, w soku wypływającym z drzew oraz w odchodach zwierząt (SZADZIEWSKI i in. 1997). W Polsce kuczmany reprezentowane są przez ponad 200 gatunków (SZADZIEWSKI, w druku), z których około 80 odnotowano na terenach parków narodowych (DOMINIAK, SZADZIEWSKI 2004; SZADZIEWSKI i in. 2004; DOMINIAK, SZADZIEWSKI, w druku). W Wigierskim Parku Narodowym badania nad tą rodziną muchówek prowadzono jedynie na wybranych torfowiskach (DOMINIAK, SZADZIEWSKI, w druku).

Materiał zbierano w lipcu i sierpniu 2005 roku oraz w maju 2006 roku na 8 stanowiskach zlokalizowanych głównie na terenach bagiennych i torfowiskowych: [1] – Krzywe, [2] – rez. „Kamionka”, [3] – Samle, [4] – rzeka Wiatrołuża, [5] – półwysep Rosochaty Róg, [6] – rez. „Suche Bagno”, [7] – Słupie, [8] – rzeka Czarna Hańcza. Muchówki odławiano przy użyciu siatki entomologicznej oraz stosując przynętę kantarydynową. *Dasyhelea flavifrons* (GUÉRIN, 1833) został wyhodowany z soku wypływającego z wiązu.

W trakcie prowadzonych badań zebrano 462 okazy kuczmanów należących do 47 gatunków. Są to: *Atrichopogon brunnipes* (MEIGEN, 1804) [1]; *A. forcipatus* (WINNERTZ, 1852) [5]; *A. lucorum* (MEIGEN, 1818) [1, 4, 7]; *A. meloesugans* KIEFFER, 1922 [1]; *A. oedemerarum* STORÅ, 1939 [1]; *A. pavidus* (WINNERTZ, 1852) [7]; *A. winnertzi* GOETGHEBUER, 1922 [1, 3, 5, 7, 8]; *Bezzia solstitialis* (WINNERTZ, 1852) [1, 5]; *B. winnertziana* KIEFFER, 1919 [5, 8]; *Brachypogon incompletus* (KIEFFER, 1925) [1, 5, 7, 8], *B. nitidulus* (EDWARDS, 1921) [1, 7]; *Clinohelea unimaculata* (MACQUART, 1826) [5, 8]; *Culicoides albicans* (WINNERTZ, 1852) [7]; *C. grisescens* EDWARDS, 1939 [1, 8]; *C. kibunensis* TOKUNAGA, 1937 [8]; *C. pallidicornis* KIEFFER, 1919 [1, 4]; *C. pulicaris* (LINNAEUS, 1758) [5]; *C. segnis* CAMPBELL et PELHAM CLINTON, 1960 [5, 7]; *Dasyhelea arenivaga* MACFIE, 1943 [4, 8]; *D. dampfi* KIEFFER, 1925 [8]; *D. flavifrons* (GUÉRIN, 1833) [4]; *D. notata* GOETGHEBUER, 1920 [5, 8]; *D. pallidiventris* (GOETGHEBUER, 1931) [8]; *D. similaris* REMM, 1972 [8]; *D. stackelbergi* REMM, 1993 [8]; *D. thienemanni* SPATARU et DAMIAN-GEORGESCU, 1970 [4]; *Forcipomyia alacris* (WINNERTZ, 1852) [1, 5]; *F. glauca* SAUNDERS, 1956 [4, 5, 8]; *F. litoraurea* (INGRAM et MACFIE, 1924) [5]; *F. monilicornis* (COQUILLET, 1905) [1, 3, 4, 5]; *F. nigra* (WINNERTZ, 1852) [1]; *F. nigrans* REMM, 1962 [1, 6]; *F. palustris* (MEIGEN, 1804) [2]; *F. titillans* (WINNERTZ, 1852) [1, 2, 3, 5]; *F. velox* (WINNERTZ, 1852) [1, 2, 3, 4, 5, 8]; *Kolenohelea calcarata* (GOETGHEBUER, 1920) [1]; *Palpomyia brachialis* (HALIDAY, 1833) [3, 8]; *P. distincta* (HALIDAY, 1833) [2, 4, 7, 8]; *P. flavipes* (MEIGEN, 1804) [1, 4, 8]; *P. pubescens* KIEFFER, 1919 [1, 8]; *P. rufipes* (MEIGEN, 1818) [1, 4, 8]; *P. serripes* (MEIGEN, 1818) [4, 5, 8]; *Phaneobezzia rubiginosa* (WINNERTZ, 1852) [5]; *Schizohela leucopeza* (MEIGEN, 1804) [1]; *Serromyia atra* (MEIGEN, 1818) [1, 8]; *S. morio* (FABRICIUS, 1775) [5, 8]; *S. rufitarsis* (MEIGEN 1818) [4]. Większość z nich to gatunki arborealne, szeroko rozprzestrzenione na obszarze całego kraju. Pod względem liczebności dominował drapieżny *P. distincta*, pollinofagiczny *A. forcipatus* oraz pasożyt płazów – *F. velox*. Na uwagę zasługują trzy borealne gatunki – *D. dampfi*, *D. similaris* i *D. stackelbergi*, znane w Polsce tylko z jednego stanowiska nad rzeką Czarna Hańcza (DOMINIAK, SZADZIEWSKI, w druku).

Obecnie, Wigierski PN należy do obszarów chronionych, na których rodzina *Ceratopogonidae* jest dobrze poznana pod względem faunistycznym. Stwierdzono tu występowanie 47 gatunków kuczmanów, co stanowi 23% fauny krajowej. Przedstawione wyniki mają charakter wstępny. Badania są kontynuowane, co z całą pewnością przyczyni się do poszerzenia listy gatunków kuczmanów wykazanych z obszaru Parku.

SUMMARY

Biting midges of the family *Ceratopogonidae* were studied in the Wigry National Park (NE Poland). In this protected area 47 species were collected in 2005 and 2006. There are: *Atrichopogon brunnipes*, *A. forcipatus*, *A. lucorum*, *A. meloesugans*, *A. oedemerarum*, *A. pavidus*, *A. winnertzi*, *Bezzia solstitialis*, *B. winnertziana*, *Brachypogon incompletus*, *B. nitidulus*, *Clinohelea unimaculata*, *Culicoides albicans*, *C. grisescens*, *C. kibunensis*, *C. pallidicornis*, *C. pulicaris*, *C. segnis*, *Dasyhelea arenivaga*, *D. dampfi*, *D. flavifrons*, *D. notata*, *D. pallidiventris*, *D. similaris*, *D. stackelbergi*, *D. thienemanni*, *Forcipomyia alacris*, *F. glauca*, *F. litoraurea*, *F. monilicornis*, *F. nigra*, *F. nigrans*, *F. palustris*, *F. titillans*, *F. velox*, *Kolenhelea calcarata*, *Palpomyia brachialis*, *P. distincta*, *P. flavipes*, *P. pubescens*, *P. rufipes*, *P. serripes*, *Phaneobezzia rubiginosa*, *Schizohelia leucopeza*, *Serromyia atra*, *S. morio*, *S. rufitarsis*. In Poland *Dasyhelea dampfi*, *D. similaris* and *D. stackelbergi* are extremely rare as they are only known from one locality on the river Czarna Hańcza.

PIŚMIENNICTWO

- DOMINIAK P., SZADZIEWSKI R. 2004: Stan poznania kuczmanów (*Diptera: Ceratopogonidae*) w polskich parkach narodowych. *Wiad. entomol.*, **23**, Supl. 2: 138-139.
- DOMINIAK P., SZADZIEWSKI R. [w druku]: Kuczmany rodzaju *Dasyhelea* KIEFFER, 1911 (*Diptera: Ceratopogonidae*) z torfowisk Polski. *Dipteron*, **22**.
- SZADZIEWSKI R. [w druku]: *Ceratopogonidae*. [W:] W. BOGDANOWICZ (red.): Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, T. II. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- SZADZIEWSKI R., GWIZDALSKA M., DOMINIAK P. 2004: Nowe dla Polski gatunki kuczmanów (*Diptera: Ceratopogonidae*). *Wiad. entomol.*, **23**: 113.
- SZADZIEWSKI R., KRZYWIŃSKI J., GIŁKA W. 1997: *Diptera Ceratopogonidae*, Biting Midges. [W:] A. N. NILSSON (red.): Aquatic Insects of North Europe – A Taxonomic Handbook. Volume 2. Apollo Books, Denmark: 243-263.